
Teologie křesťanských tradic

Bakalářské studium

Zkouška ze Starého zákona Požadavky ke zkoušce

Zkouška ze SZ pokrývá látku předmětů Praktická znalost SZ (1.roč.) a Starý zákon (2.roč.).

I. PRAKTICKÁ ZNALOST SZ: co kde je v Bibli (v rozsahu skript JANA HELLERA)

II. HISTORICKÝ KONTEXT SZ: zeměpis, dějepis, kultura a náboženství biblického Izraele a jeho sousedů v podání Bible i moderní sekundární literatury (v rozsahu ALFRED JEPSEN, Královská tažení ve starém orientu, Praha 1987; ISRAEL FINKELSTEIN, Objevování Bible, Praha 2007; ABGELIKA BERLEJUNG, Náboženské dějiny starověkého Izraele, Praha 2017)

1. Kanaan = země Izraele = Palestina: přírodní danosti, epochy, kulturní a náboženské dějiny
2. Egypt a Mezopotámie: epochy a říše, základní přírodních a kulturní charakteristiky, interakce s Izraelem
3. hypotézy vzniku Judska/Izraele, biblická a mimobiblická evidence
4. monarchie v zemi Judska/Izraele, biblická a mimobiblická evidence
5. kult předexilního Judska/Izraele biblická a mimobiblická evidence
6. JHVH jako jediný Bůh: dějinné aspekty tohoto konceptu
7. Náboženství a instituce ve SZ (kněží, Lévijsi, proroci, vidoucí, nazírat, chrám/y,): biblická a mimobiblická evidence.
8. Exil Izraele a Judska: biblická a mimobiblická evidence
9. Poexilní rekonstrukce: biblická a mimobiblická evidence
10. Pluralita náb. představ a lojalit v helénistickém období: centra, důrazy, epochy 3. Literární a teologický úvod ke SZ (v rozsahu ROLF RENDTORFF, Hebrejská Bible a dějiny, Praha 1997; MANFRED OEMING, Úvod do biblické hermeneutiky, Praha 2001, THOMAS RÖMER et al., Úvod do Starého zákona, Jihlava 2020).
11. Kánon: konkrétní formy a teologické souvislosti
12. Historicko-kritické a literární přístupy k Bibli: hypotéza pramenů, zájem o předpísemné ústní předávání, redakci. Hermeneutický kruh aplikovaný na biblistiku.
13. Tzv. deuteronomistická dějeprava: vymezení, teologický profil, související hypotézy
14. Prorocství ve SZ
15. Mudsrolóvi ve SZ
16. Apokalyptika ve SZ
17. SZ jako dějiny, SZ jako Zákon
18. Text SZ (textová kritika): jazyky, překlady, recenze, vokalizace
19. Vztah SZ a NZ Otázky při zkoušce jsou užší než výše uvedené okruhy.

Zkouška se obvykle skládá ze čtyř otázek, první se týká seminární práce (a její hodnocení se započítává do celkové známky), ostatní tři jsou po jedné z výše uvedených odstavců. Všechny tématických okruhů jsme se – podrobněji nebo jen zčásti – dotkli při přednáškách. Při přípravě se kromě případných záznamů z přednášek soustředte především na samu Bibli a na další (zde v závorkách) uvedenou literaturu. Last but not least: zkoušky se nebojte.

Examinátoři: doc. Jan Růckl, Ph.D. a doc. Petr Sláma, Ph.D.

Bakalářská zkouška ze Starého zákona Požadavky ke zkoušce

Předpoklady: Absolvovaná zkouška ze SZ.

Průběh zkoušky: Před zkouškou se předkládají písemné podklady k exegezi zvolených oddílů a seznam nastudované literatury. Zkouška probíhá jako rozhovor nad představenými exegezi.

Látka: Bakalářská zkouška ze SZ zahrnuje látku exegetické metodologie (samostatný odborný výklad biblického textu), dějin starověkého Izraele a literárního úvodu do Starého zákona.

a) Exegeze: Student si připraví odborný výklad 3 oddílů SZ (v rozsahu zhruba 10-15 veršů), z toho alespoň jednoho poetického oddílu. Sleduje přitom kroky výkladu biblického textu v rozsahu přiměřeném danému oddílu. Nepředpokládá se práce s hebrejským a řeckým originálem, je však vítaná. Zato se předpokládá práce s alespoň třemi moderními překlady, z nichž alespoň jeden není slovenský.

Písemné exegetické přípravy student alepoň dva dny před zkouškou zašle e-mailem zkoušejícím nebo je odevzdá do poštovní přihrádky na děkanátě ETF UK. Tyto přípravy nejsou předmětem hodnocení a není nutné, aby splňovaly formální požadavky kvalifikačních prací; slouží jako opora studentovy exegeze během zkoušky.

b) Látka z dějin Izraele a literárního úvodu je orientačně vymezena vykládanými starozákonními oddíly.

I. LITERÁRNÍ ÚVOD

1. Dějiny disciplíny od starověku do XX. století. Origenes, Hieronymus; masoretské školy; středověká biblistika, humanisté a reformátoři; osvícenství, racionalistický historismus; J. Wellhausen. 19. Exegetické školy, metody kritického přístupu - diskuse XX. stol. jednotlivé typy exegetického přístupu a jejich hlavní representanti.
2. Česká starozákonní biblistika. České překlady SZa; čeští biblisté.
3. Předpoklady literární tvorby a technická stránka lit. tradice. Ústní a písemné podání; technická stránka a dějiny písemnictví.
4. Literární útvary ve SZ. Základní formy biblické literatury, jejich charakteristika a funkce.
5. Semitské typy kánonu. Textus masoreticus; Samaritanus; Pešitta; Targumy.
6. Nesemitské typy kánonu. Septuaginta, ostatní řecké verze (Symmachus, Aquila, Theodotion), Vetus Latina, Vulgata.
7. Tóra - Pentateuch. Problematika vzniku /hlavní hypotézy/ a konečný tvar látek.
8. Tzv. /nová/ hypotéza pramenů a její kritika – jednotlivé "prameny", resp. "tradiční proudy" (J, E, P, D), jejich charakteristika literární, historická a teologická).
9. Deuteronomium a tzv. deuteronomistická škola..
10. Deuteronomistické dějpravné dílo (Přední proroci) jako literární a dějpravná kompozice.
11. Zadní proroci (Iz, Jr, Ez + 12 malých).
12. Chronistické dějpravné dílo (Ezd, Neh, 1-2Pa).
13. Poetické texty. Literární charakteristika žalmů, typy jejich literárních druhů a jejich příslušné funkce (hymnus, chvalo zpěv, díkůvzdání, nářek atd.).
14. Sváteční svitky (*megilot*), jejich literární a teologická charakteristika, liturgické užití.
15. Mudroslovná literatura SZa.
16. Starozákonní tradice eschatologické a apokalyptické.
17. Mimobiblické texty předexilní – Mari, Ugarit, El-Amarna, nápisy kenaánské, ostraka.
18. Mimobiblické texty poexilní a literatura judaismu – Elefantine, Qumrán, apokryfy, pseudepigrafy, midraše, Talmud.

II. DOBOVÉ POZADÍ SZ A DĚJINY STAROVĚKÉHO IZRAELE A JUDSKA

a) všeobecná orientace v disciplíně

1. Historicko-geografický přehled Syropalestiny. Hranice území, severojižní pásy a jejich charakteristika; klima, osídlení, způsob obživy, cesty.
2. Historický přehled - kulturně-civilizační a politické epochy. Doba kamenná, bronzová, železná; nadvlády velmocí v oblasti "úrodného půlměsíce".

b) dějiny starověkého Orientu a dějiny Izraele

3. Historické pozadí příběhů praotců – doba první poloviny 2. tis. př.n.l.
4. Vyvedení z Egypta a cesta pouští. Okolnosti; hypotetické historické /re/konstrukce.
5. Historičtí předchůdcové a sousedé Izraele v Palestině. Národy "úrodného půlměsíce" (zejména Syropalestiny), jejich třídění a charakteristika (sociální, rasová, politická, náboženská).

6. Příklad "Izraele" do Palestiny. Okolnosti a postup získání země; hlavní hypotézy, jejich argumenty a kritika.
7. Kmenový svaz, tzv. doba soudců. Jeho vznik a řády; instituce; hypotéza o amfyktonii a její kritika.
8. Raná doba monarchická – Samuel a Saul. Okolnosti vzniku království; charakteristika Saulovy vlády.
9. Doba Davidova a Šalomounova. Jeruzalém jako politické a náboženské centrum, problematika unie "Izraele a Judska".
10. Tzv. doba rozděleného království (do pádu Samaří). Zejména charakteristika doby Omriovců.
11. Judsko v době od pádu Samaří do pádu Jeruzaléma. Pokusy o náboženské reformy, jejich charakteristika a představitelé.
12. Konec judského království, babylonské zajetí. Výrazné osobnosti této doby; mezinárodní kontext (proměny vztahů assyrské, egyptské a novobabylonské říše a jejich dopady v Judsku).
13. Doba babylonského exilu; návrat ze zajetí. Formativní význam exilní náboženské obnovy a její průmět do programů obnovy po návratu z exilu (jednotlivé etapy návratu z exilu; dějinné okolnosti a postupná realizace obnovy komunity v zemi).
14. Doba perská. Ráz říše, charakteristika podmaněného Judska.
15. Doba helenistická. Charakteristika politických, ekonomických, kulturních a náboženských poměrů.
16. Doba makkabejská. Konflikt helenistických a rigorózně judaistických skupin. Okolnosti, program a průběh povstání; doba vlády Hasmoneovců.
17. Doba římská. Charakteristika politických, kulturních a náboženských poměrů; římská správa Judska (zejména éra Heroda Velikého).

c) náboženství Izraele a jeho kontext

18. náboženství semitských nomádů; svatyně a rity
19. "Bůh otců", bůh El a JHWH ("Hospodin")
20. charakteristika "jahwismu", hypotézy jeho vzniku a původu
21. tradice "svatých válek"
22. základní svátky Izraele: pesach a nekvašené chleby, letnice, stánky
23. obětní kult a jeho praxe, typy obětí a jejich rituály
24. proroctví - náboženská a společenská funkce proroků, formy jejich působení
25. náboženské rity během lidského života (obřizka; plnoletost; svatba; úmrtí a pohřeb)
26. náboženství a právo - proměny právních institucí v náboženském kontextu
27. oficiální náboženství a lidová víra v Izraeli
28. mimobiblické doklady náboženství Izraele

Examinátoři: doc. Petr Sláma, Ph.D. a doc. Jan Rückl, Ph.D.

Zkouška z Nového zákona Požadavky ke zkoušce
Bakalářská zkouška z Nového zákona Požadavky ke zkoušce